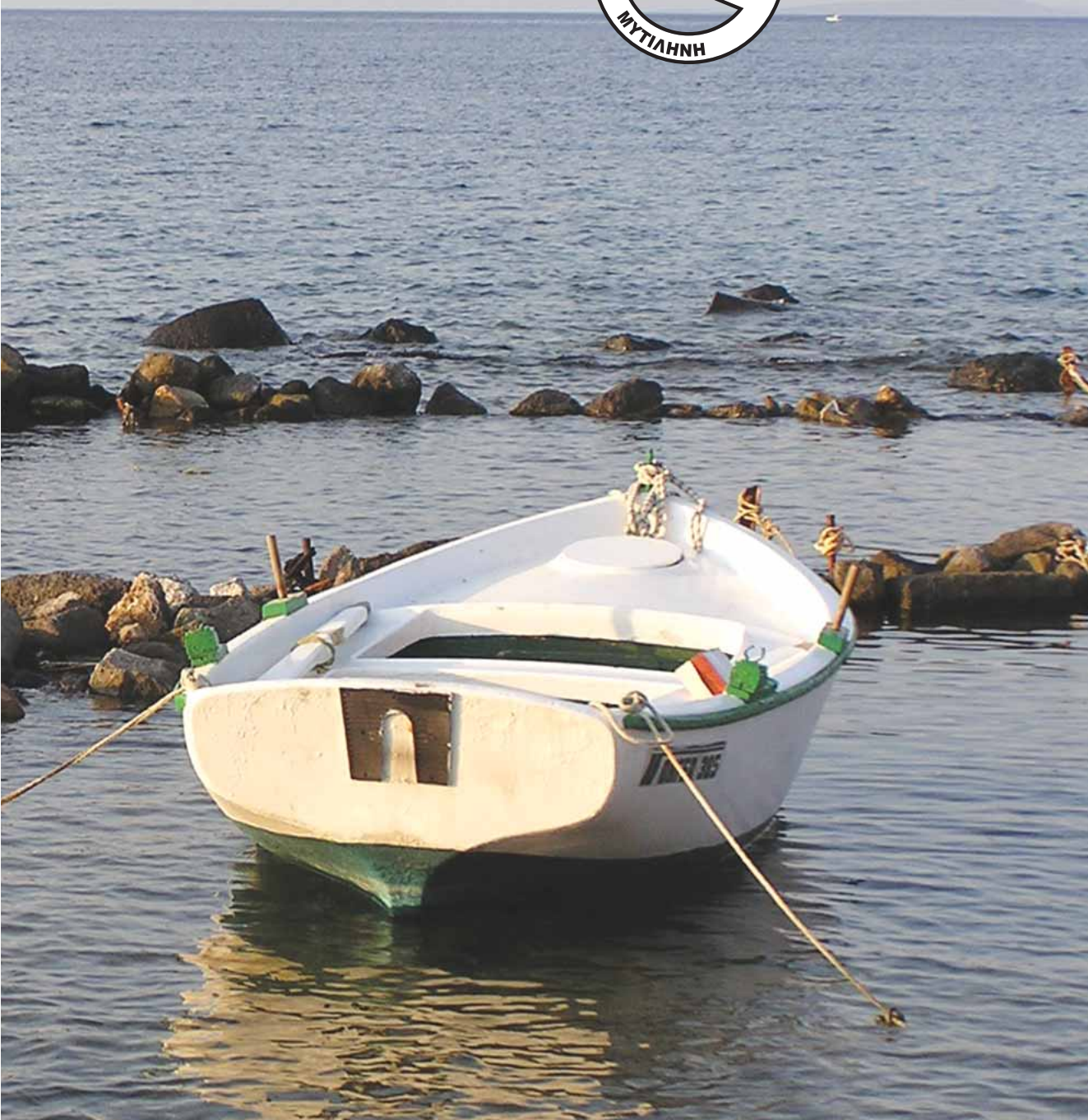


# Αποστολή

ΜΑΪΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2010



# ΑΠΟΣΤΟΛΗ

[www.apostoli.org](http://www.apostoli.org)

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ  
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ «Η ΟΣΙΑ ΘΩΜΑΪΣ»

ΕΤΟΣ 20<sup>ο</sup>  
ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 79  
ΜΥΤΙΛΗΝΗ 2010

ΕΚΔΟΤΗΣ – ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ  
Πρωτοπρ. Αθανάσιος Γιουσμάς  
Θ. Χατζημιχαήλ 78, 81100 Μυτιλήνη  
ΤΗΛ.: 22510 21549  
ΦΑΞ: 22510 42142  
e-mail: [agiousmas@apostoli.org](mailto:agiousmas@apostoli.org)

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ – ΕΠΙΤΑΓΕΣ  
ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ  
«Η ΟΣΙΑ ΘΩΜΑΪΣ»  
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΑΠΟΣΤΟΛΗ»  
Θεοφίλου Χατζημιχαήλ 78  
Τ.Κ. 81100  
ΜΥΤΙΛΗΝΗ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ  
Εσωτερικού : 20,00 ευρώ  
Εξωτερικού : 25,00 ευρώ  
Αρ. Λογαρ.:  
Alpha Bank 601-002101-120026

## Σύναξη Προσευχής και Λόγου

κάθε Σάββατο στις 9:00 μ.μ.

Παράκληση στον Ιησού  
και σχόλια

"από την Πατερική Σοφία"



Στον αύλειο χώρο του Ναού  
της Αγίας Θωμαΐδος  
(πίσω από το Νοσοκομείο)

Ορθόδοξη Κοινότητα «Οσία Θωμαΐς»

Αν και ομολογούμε πως πιστεύουμε «*εἰς ἕναν Θεόν*», συχνά ή σπάνια θεοποιούμε ανθρώπους και πράγματα, κυρίως και μονίμως τον εαυτό μας!

Στην Αγία Γραφή διαβάζουμε: «*Ἄκουσέ το και υπάκουσε σ' αυτό, Ἰσραήλ, ἕνας εἶναι ο Κύριος. Σε ομιλεί ο Θεός σου*» (Δευτ. 6, 4). Και τι λέει; «*Να αγαπᾶς τον Κύριο και Θεό σου με ὅλη σου την καρδιά, την ψυχή και τη δύναμη και να αγαπᾶς το διπλανό σου, ὅπως αγαπᾶς τον εαυτό σου*» (Λουκ. 10, 27). Κατά συνέπεια καλούμαστε να αγαπάμε. Πρώτα το Θεό κι αμέσως μετά το διπλανό μας, ὅποιος κι αν εἶναι, ὅ,τι κι αν εἶναι!

Να αγαπάμε παράφορα, ὅπως και οι ερωτευμένοι! Παραμερίζοντας τη λογική, παραβλέποντας τα ελαττώματα του ἄλλου. Γιατί ὁ ἄλλος εἶναι ὁ εαυτός μου. Και τον εαυτό μου πάντα τον συγχωρῶ και τον ἀνέχομαι... Η ἀγάπη, η αφοσίωση και η ευσέβειά μας προς το Θεό και προς τον ἀδελφό μας εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀπλώνεται, ν' ἀποκαλύπτεται, να φαίνεται, να ἐκδηλώνεται, να ἐξωτερικεύεται. Κι αυτό, γιατί η ἀληθινή ἀγάπη μοιάζει με το φως, που γλιστρά κι ἀπό τη χαραμάδα. Αλίμονό μου αν φυλακίζω ή στραγγαλίζω την ἀγάπη! Κολάζομαι...

Και πῶς και πού φαίνεται πως αγαπῶ μ' ὅλη μου την καρδιά, την ψυχή και τη δύναμη το Θεό και τους ἄλλους; Στην καθημερινότητά μου. Στη στάση μου και τη σχέση μου μέσα στο σώμα της Εκκλησίας, στην κοινότητα και στη γειτονιά ὅπου ζῶ και κινούμαι. Αγαπῶ, γι' αυτό χαμογελῶ, ἀκούω, μοιράζομαι το περίσσειμά μου, τη χαρά και τη λύπη μου. Αγαπῶ το Θεό μου, γι' αυτό προσεύχομαι, ἐπικοινωνῶ μαζί Του, ἐκκλησιάζομαι, ἐξομολογούμαι, μεταλαμβάνω. Τον αγαπῶ, γι' αυτό προσπαθῶ να Τον υπακούω.

Δεν εἶναι τυχαίο το ὅτι ὅλες οι προ-



ΧΣ

## Μ' αγαπά! Τον αγαπῶ; Αγαπῶ;

σευχές και οι ἀκολουθίες της Εκκλησίας μας ονομάζονται «*Θεία Λατρεία*». Γιατί γίνονται ὄχι ἐπειδὴ πρέπει να γίνουν, ἀλλὰ γιατί μ' αυτόν τον τρόπο, στο σπίτι του Πατέρα μας Θεοῦ συναντῶ τον ἀδελφό μου, εἶμαι πλάι του, προσεύχομαι μαζί του κι ἐκδηλώνω την ἀγάπη μου, τη λατρεία μου στο Θεό που αγαπῶ.

Ὁ Ναός εἶναι ὁ Παράδεισός μας πάνω στη γη! Εκεί συναντᾶμε Εκείνον που μας ἔνωσε και μας ἐνώνει, κάθε φορά που Τον μεταλαμβάνουμε ἀπό το κοινό Ἅγιο Πότηριο της Ζωής.

Στο Ναό συγκεντρωνόμαστε ὅσοι αγαπάμε...

(3)

π. Θανάσιος Μουσεύης

# Περιεχόμενα

## Περιεχόμενα

- 3** Μ' αγαπά! Τον αγαπώ; Αγαπώ;
- 5** «Η χειρότερη κρίση...»
- 6** «Η αξία της νυχτερινής προσευχής»
- 8** Αγία μητέρα, Άγιος γιος
- 9** Παπα-Φώτης Λαυριώτης, ο δια Χριστόν σαλός (1910-2010)
- 12** «Καλώς όρισε, αδελφέ!»
- 14** Λέσβος και Άγιο Όρος
- 16** Ήμουν Ρωμαιοκαθολικός. Είμαι Ορθόδοξος!
- 18** Για να μην τα σβήσει...
- 19** ... ο αδηφάγος χρόνος
- 20** Με αγάπη στους μικρούς μας φίλους
- 22** Η φιλανθρωπία με τη διάσταση της δικαιοσύνης
- 23** Βιβλιοπαρουσιάσεις

*«ἡ γὰρ σφραγὶς  
τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς  
ὕμεῖς ἐστέ  
ἐν Κυρίῳ»  
(Α΄ Κορ. 9, 2)*

(4)



**Εκτύπωση**  
«Γραφικές Τέχνες Πασπάτη»  
Αφοί Ι. Πασπάτη & Σία Ο.Ε.  
Οδυσσέως 10, 81100 Μυτιλήνη  
Τηλ. 22510.22063 Φαξ 22510.29749

## «Η χειρότερη κρίση...»

Απόγευμα. Διπλό λεωφορείο από Γλυφάδα για κέντρο. Φίσκα. Οι όρθιοι κρεμασμένοι από τις χειρολαβές. Οι καθισμένοι έκλειναν τα μάτια κατάκοποι από δουλειά και έγνοιες. Μέσα **κατήφεια κι ιδρώτας**. Από τα ανοιχτά παράθυρα αύρα και καυσαέριο. Σε μια στάση επιβιβάστηκε μια μεγάλη παρέα εφήβων. Απλώθηκαν σπρώχνοντας άγαρμπα τους ήδη στριμωγμένους. Από την άμμο που σκόρπισαν σε κάθε τους κίνηση φαινόταν ότι επέστρεφαν από μπάνιο στη θάλασσα. Άρχισαν να φωνάζουν. Για την ακρίβεια να **ουρλιάζουν**. Η εθνική μας λέξη επανερχόταν σε κάθε φράση υποκαθιστώντας ονόματα, επίθετα, ουσιαστικά, ρήματα. Δεν ήταν κουβέντα αλλά παραλήρημα. Υστερία διανθισμένη με άναρθρες κραυγές, που ξεσήκωναν τα εξωπραγματικά γέλια των υπόλοιπων της αγέλης.

Η μόνη αντίδραση στην εισβολή, απειροελάχιστες συσπώσεις ενόχλησης στα πρόσωπα των επιβατών. **Όσπου κάποιος δεν άντεξε**. Ήταν γύρω στα εξηνταπέντε με εβδομήντα. Σε τόνο παράπικτου κι όχι επίπληξης, με χροιά απελπισίας, είπε χαμηλόφωνα στον έφηβο που στεκόταν δίπλα του και έκανε το μεγαλύτερο σαματά: "Βρε αγόρι μου, κουφός είσαι και φωνάζεις έτσι; Πιο σιγά, σε παρακαλώ, δεν αντέχουμε. Κουρασμένοι άνθρωποι είμαστε."

**Οι επιβάτες αναθάρρησαν** για μια στιγμή, πιστεύοντας ότι θα έπιαναν τόπο τα λόγια του. Τα ουρλιαχτά σταμάτησαν για δευτερόλεπτα για να συνεχίσουν επιδεικτικά εντονότερα από πριν. Στάση τη στάση η αγέλη άρχισε να αποδεκατίζεται. Τελευταίος έμεινε ο έφηβος που δέχτηκε την παράκληση του ηλικιωμένου. Επιτέλους ήσυχος.

Κάποια στιγμή πάτησε κι εκείνος το κουμπί για στάση. **Όταν άνοιξε η πόρτα** έσκυψε αστραπιαία στον επιβάτη που τόλμησε να μιλήσει, τον έφτυσε κατάμου-



«Αυτά που θα θέλατε να κάνουν σε σας οι άνθρωποι, εκείνα να κάνετε κι εσείς σ' εκείνους» (Ματθ. 7, 12).

τρα, πήδηξε έξω από το λεωφορείο και πριν εξαφανιστεί, τέντωσε θριαμβευτικά τον μέσο του δεξιού του χεριού προς το παράθυρο που καθόταν ο αποδέκτης της γιγαντιαίας ροχάλας.

**Ο ηλικιωμένος** δεν είδε τη χειρονομία. Στεκόταν ακίνητος στη θέση του, σαν να μην μπορούσε να πιστέψει αυτό που μόλις είχε συμβεί. Μόνο όταν έκλεισε η πόρτα, έβγαλε από την τσέπη του με αργές κινήσεις ένα υφασμάτινο άσπρο μαντήλι. Μέχρι το τέρμα δεν σήκωσε το κεφάλι.

**Κανένας δεν σχολίασε, κανένας δεν είπε κουβέντα**. Μόνο μετά από αρκετή ώρα, ανηφορίζοντας πια τη Συγγρού κάποιος μурμουύρισε: «Αυτή είναι η χειρότερη κρίση...». Η φωνή του όμως σκεπάστηκε από τη σειρήνα ενός ασθενοφόρου.

([http://tsalapetinos.blogspot.com/2010/05/blog-post\\_18.html](http://tsalapetinos.blogspot.com/2010/05/blog-post_18.html))

# «Η αξία της νύχτας»

Επιμέλεια: Σοφία Χατζηγιαννάκη

Η ισορροπία της ψυχής στον καιρό των μεγάλων θλίψεων είναι το καλύτερο σημάδι για το Χριστιανό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι Χριστιανοί την εποχή του Αποστόλου Παύλου, που ο Απόστολος, μετά την αποφυλάκισή του απ' τον Άγγελο, τους βρήκε άγρυπνους τη νύχτα, να προσεύχονται για τη σωτηρία του.

Μαζί με τις γυναίκες, τα παιδιά και τους υπηρέτες τους, εύρισκαν τη δύναμη και την ψυχική κάθαρση μέσα από την ολονύχτια προσευχή!

**Σήμερα** με δυσκολία εγκαταλείπουμε το κρεβάτι μας... Και με ακόμα μεγαλύτερη δυσκολία διατηρούμε την ψυχραιμία μας μπροστά στον ελάχιστο κίνδυνο... Πόσο **μεγάλη διαφορά** από τις ψυχές εκείνων των πρώτων Χριστιανών, που ήταν πάντα σε εγρήγορση.

Εκείνους τους πρώτους Χριστιανούς

πρέπει να μιμηθούμε. **Η νύχτα δεν δόθηκε από το Θεό για να κοιμόμαστε συνέχεια και να μένουμε αργοί.** Αυτό φαίνεται και στις ολονύχτιες αγρυπνίες που μας μαρτυρούνται ήδη από τα πρώτα χριστιανικά χρόνια. Σήκω κι εσύ τη νύχτα, κοίταξε την πυκνότητα των άστρων που λάμπουν στο γαλανό στερέωμα, νοιώσε τη βαθιά ησυχία που επικρατεί και θαύμασε τη θεία οικονομία του Δημιουργού του Σύμπαντος! **Η ψυχή είναι καθαρότερη τη νύχτα,** πιο ανάλαφρη και έτοιμη να γεμίσει κατάλυξη μέσα στο σκοτάδι και την ησυχία. Αντίθετα, όλοι εκείνοι που τη μέρα φωνάζουν, γελούν, αδικούν και πλεονεκτούν και στη συνέχεια τη νύχτα παραδίδονται στον ύπνο, δεν διαφέρουν καθόλου από τους νεκρούς. Ο ύπνος είναι μια εικόνα του θανάτου. Αν σκύψεις από το παράθυρό σου προς το δρόμο, ούτε φωνή δεν θα ακούσεις· αν ρίξεις μια ματιά στο σπίτι, θα δεις τους ενοίκους του να μοιάζουν με πεθαμένους. Όλα αυτά είναι ικανά να ανυψώσουν την ψυχή, καθώς την κάνουν να σχηματίσει μια εικόνα της τελικής καταστροφής του υλικού κόσμου.

**Γονάτισε, αναστέναξε, παρακάλεσε το Δεσπότη σου για συγχώρεση!** Ο Κύριος γλυκαίνεται περισσότερο με τις νυχτερινές προσευχές, αφού το χρόνο της νύχτας, που είναι χρόνος ανάπαυσης, εσύ τον χρησιμοποιείς για το ψυχικό λουτρό της προσευχής. **Ας γίνει το σπίτι σας Εκκλησία!** Αρκούν και οι δύο, το ανδρόγυνο, αφού ο Κύριος είπε: «Όπου γάρ εισί δύο εις τό έμόν όνομα συνηγμένοι, εκεί είμι έν μέσω αὐτῶν» (Ματθ. 18, 20). Και όπου υπάρχει ο Χριστός, εκεί κατ' ανάγκη θα υπάρχουν και Άγγελοι και Αρχάγγελοι και οι άλλες ουράνιες δυνάμεις. Επομένως, **δεν είστε μόνοι τη στιγμή που**



(6)

Από το ενοριακό παρεκκλήσι των Αγίων Ακινδύνων.  
Αγιογραφία: κ. Λαζάρου Ζήκου.

# «...νυχτερινής προσευχής»

στη μέση έχετε τον Κύριο. Τώρα, αν εσύ ο οικογενειάρχης έχεις και παιδιά, ας γίνει με όλους σας Εκκλησία τη νύχτα. Κι αν τα παιδιά είναι άμαθα και δεν μπορούν να βαστάξουν το ιερό αυτό ξενύχτι, τότε κάντε μια-δυο προσευχές και σταματήστε. Όμως εσύ, ο γονέας, **συνήθισε τον εαυτό σου στη νυχτερινή προσευχή!**

Αλλά θα πεις: «Είμαι κουρασμένος όλη την ημέρα και δεν μπορώ». Αυτά είναι δικαιολογίες και προφάσεις· δεν θα είσαι πιο κουρασμένος από το χαλκουργό, που σηκώνει ψηλά την πολύ βαριά σφύρα και την χτυπά από πολύ ύψος στο πυρακτωμένο σίδηρο και δέχεται σ' όλο του το σώμα τον καπνό. Εσύ έχεις μια τέχνη ανώτερη από την τέχνη του χαλκουργού: μορφώνεις την ψυχή σου, που είναι πολυτιμότερη από κάθε χρυσάφι, ακριβώς όπως ο χαλκουργός μεταβάλλει σε σκεύος τον ασχημάτιστο χαλκό. Πίστεψε πως η φωτιά δεν έχει τη δύναμη να καθαρίσει τη σκουριά από το σίδηρο, όσο **μπορεί να καθαρίσει το δηλητήριο της ψυχής μια νυχτερινή προσευχή!**

Ας είναι πάντα μπροστά σου το λυχνάρι, όπως το αναφέρει ο Προφήτης: «*Λύχνος γάρ τοῖς ποσὶ μου ὁ νόμος σου*» (Ψ. ρη' 105). Ας μιμηθούμε τους νυχτερινούς φύλακες. Εκείνοι πειθαρχούν και εφαρμόζουν έναν ανθρώπινο νόμο και γι' αυτόν υπομένουν το δυνατό κρύο και την παγωνιά του χειμώνα. Για να σου ασφαλίσουν τη ζωή από τους κινδύνους και να προστατεύσουν την περιουσία σου, γυρίζουν στα στενοσόκακα, συχνά μέσα στη βροχή. Εκείνοι ανησυχούν για την ασφάλεια των χρημάτων σου και τόσο προνοούν· κι εσύ δεν φροντίζεις ούτε για τη δική σου ψυχή; Δεν σου ζητώ να γυρίζεις έξω στην ύπαιθρο,

όπως ο σκοπός τη νύχτα, αλλά ευρισκόμενος μέσα στο προσευχητήριό σου – ή ακόμα και στον κοιτώνα σου – σου λέω **να γονατίσεις και να προσευχηθείς.**

Και ο ίδιος ο Χριστός μας δεν διανυκτέρευσε στο όρος, για να γίνει παράδειγμα για μας τους Χριστιανούς; **Τη νύχτα αναπνέουν τα φυτά και τότε η ψυχή μας δέχεται περισσότερο από αυτά τη δροσιά του ουρανού.**

Εκείνα που τη μέρα μάρανε ο ήλιος, η νύχτα τα δροσίζει και τα ξαναζωντανεύει. Τα δάκρυα της νύχτας είναι καλύτερα από κάθε δροσιά και εξαλείφουν την κακή επίδραση των επιθυμιών και κάθε αμαρτωλής φωτιάς. Κι αν η ψυχή δεν απολαύσει αυτή τη δροσιά που δίνει η νυχτερινή προσευχή, θα καεί μέρα με τη μέρα από τη φωτιά της αμαρτίας. Ο Θεός όμως δεν μας αφήνει στο έλεος της αμαρτίας, μας δίνει την ευκαιρία να δροσιστούμε με τη φιλόνητη ευεργεσία Του, που δεχόμαστε την ώρα της νυχτερινής προσευχής. Αρκεί **να αποφασίσουμε να θυσιάσουμε λίγη ώρα από τη νυχτερινή μας ανάπαυση, ψάλλοντας όπως ο Προφητάναξ Δαβίδ:**

«*Ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου, λούσω καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνὴν μου βρέξω*» (Ψ. ρη' 62). **Ας κάνουμε αγαπημένη μας συνήθεια τη νυχτερινή προσευχή.**



**Το αναλόιωτο αυτί του Ιερού Χρυσόστομου. Φυλάσσεται στην Ιερά Μονή Βατοπαιδίου, Αγίου Όρους.**

# Αγία μητέρα, Άγιος γιος...

Επιμέλεια: Αγαπητός Αρετάκης

Στις 21 Ιουνίου η Εκκλησία μας τιμά τη μνήμη του **Αγίου Ιουλιανού**. Ο Άγιος Ιουλιανός έζησε τον 3<sup>ο</sup> μ.Χ. αιώνα και καταγόταν από την πόλη Ανάζαρβα της Κιλικίας. Ο πατέρας του ήταν Έλληνας (ειδωλολάτρης) βουλευτής, ενώ η μητέρα του ήταν Χριστιανή, η οποία και του δίδαξε τα ιερά γράμματα.

Ο Ιουλιανός **αγάπησε** τόσο πολύ τον εσταυρωμένο Κύριο, ώστε σε ηλικία 18 χρονών, όταν τον συνέλαβαν ειδωλολάτρες και τον οδήγησαν μπρο-

στά στον ηγεμόνα της πόλης Μαρκιανό, **ομολόγησε** με μεγάλη πνευματική ανδρεία την πίστη που του μετέδωσε η μητέρα του και **αρνήθηκε** να θυσιάσει στα είδωλα. Οι δήμιοι τον έδειραν ανελέητα και με τη βία άνοιξαν το στόμα του και του έριξαν μέσα κρασί και κρέας, που είχε απομείνει από τις θυσίες των

ειδώλων. Κατόπιν τον έριξαν στην πιο άθλια φυλακή. Ο Μαρκιανός κάλεσε τη μητέρα του Ιουλιανού να επισκεφθεί το γιο της και να τον πείσει να αρνηθεί το Χριστό. Εκείνη, όταν συνάντησε το νεαρό σπλάχνο της, προέτρεψε τον Ιουλιανό να μείνει στο ύψος του χριστιανικού του φρονήματος και **τον ενθάρρυνε να υπομείνει όλα τα μαρτύρια!** Όταν τους οδήγησαν σε ανάκριση, εκείνοι ομολόγησαν την πίστη τους και ο ηγεμόνας έδωσε εντολή να βασανίσουν τη μητέρα του και να την αφήσουν, τον δε Άγιο Ιουλιανό, αφού τον έριξαν σε σάκο γεμάτο με δηλητηριώδη ερπετά και άμμο, τον πέταξαν στη θάλασσα. Το ιερό λείψανό του περιμάζεψε ευλαβής γυναίκα και το έθαψε, μετά δε την ανακομιδή του αποδείχτηκε θαυμαστό και χαριτόβρυτο!

Ο ιερός Υμνογράφος δεν παραλείπει να τονίσει το νεαρό της ηλικίας του Μάρτυρα («*σώματι ἀκμάζοντι και τερπνῶ*») και «*νεανίας ἔκλαμπρος*») και το ρόλο που διαδραμάτισε η μητέρα του («*μητρικαῖς ὑποθήκαις μυσταγωγούμενος*») και «*τῆς μητρός τούτους λόγους, καί τούτους γεωργήσας*») στο να στεφανωθεί αυτό το δεκαοχτάχρονο παιδί με τον καλλίνικο στέφανο του μαρτυρίου.

Ας αναλογιστούμε λίγο το βίο του Αγίου. Μήπως η καρδιά αυτής της μάνας δεν μάτωσε βλέποντας τα μαρτύρια του γιου της; Τα μαρτύρια στα οποία **η ίδια τον έσπρωξε;** Όμως το σπόρο που παρέλαβε η ίδια, ακέραιο και τέλειο τον μεταφύτευσε και στο παιδί της. Ίσως τον δρόμο του μαρτυρίου να μην μπορούμε να τον περάσουμε με επιτυχία. **Μπορούμε** όμως να κάνουμε την επιλογή που έκαναν η μητέρα εκείνη και το παιδί της ως αληθινοί Χριστιανοί.

Καλούμαστε να είμαστε αντάξιη της κλήσης που έχουμε λάβει ως Χριστιανοί όλοι μας.





# Παπα-Φώτης Λαυριώτης, ο διά Χριστόν σαλός

του π. Θεμιστοκλή Χριστοδούλου - Δρ. Θεολογίας,  
Εφημερίου 1. Ναού Αγίου Ελευθερίου Αχαρνών

Με αφορμή την κοίμηση του μακαριστού παπα-Φώτη, αναδημοσιεύουμε αποσπάσματα από το πολύ ενδιαφέρον άρθρο του π. Θεμιστοκλή Χριστοδούλου, γύρω από το βίο και τη βιωτή του αγαπητού γέροντα, από το περιοδικό «Ενοριακή Δράση Αγάπης», ενορίας Αγίων Αποστόλων Τζιτζιφιών, Καλλιθέας, Μοσχάτου, Τεύχος 14, Απρίλιος – Ιούνιος 2010.

Στην Πατερική ασκητική γραμματεία πολλές φορές αναφέρονται εκτός των γνωστών παραδεδομένων μορφών ασκήσεως αγίων ανδρών και γυναικών και κάποιοι **ακραίοι τρόποι ασκήσεως**, π.χ. δενδρίτες, γυμνιτές, στυλίτες, διά Χριστόν σαλοί κ.ά. Μια τέτοια ακραία μορφή ασκήσεως ήταν και ο διά Χριστόν σαλός παπα-Φώτης Λαυριώτης ο Λέσβιος.

Ο παπα-Φώτης, κατά κόσμον Παναγιώτης Σαρδέλης, **γεννήθηκε** σύμφωνα με τα στοιχεία της ταυτότητάς του το έτος 1913 στα Πάμφιλα της Λέσβου. Η καταγωγή του ήταν από το Αϊβαλί της Μικράς Ασίας. Σύμφωνα όμως με προσωπικές μαρτυρίες του ιδίου προς τον γράφοντα γεννήθηκε το έτος 1910. Σε ηλικία 7 ετών έμεινε ορφανός από γονείς. Είχε μία μικρότερη αδελφή, τρία χρόνια μικρότερη απ' αυτόν. Κατά τα δύσκολα χρόνια της ορφάνιας του εργάστηκε στη Λέσβο ως βοηθός μαραγκού.

**Αγαπούσε πολύ την Εκκλησία και τις ακολουθίες** και ρουφούσε κυριολεκτικά το Θείο λόγο. Κάποια φορά γύρω στα 16 χρόνια του πέρασε κάποιος ιεροκήρυκας και μίλησε για την άξια της αφιερώσεως στο Θεό. Από τη στιγμή εκείνη πήρε την απόφαση να αφιερωθεί το συντομότερο δυνατόν στο Μοναχισμό και μάλιστα κανόνισε να

πάει στο άγιόνυμον Όρος.

Σε ηλικία 17 ετών εισέρχεται εις την πρώτη Μονή του Αγίου Όρους, τη Μεγίστη Λαύρα, και εγγράφεται δόκιμος εις την περιώνυμον αυτήν Μονή. **Η υπακοή του ήταν υποδειγματική.** Η δε αγνότητα και καθαρότητα της προσωπικής του ζωής οδήγησαν τη Γεροντία της Μονής στο να τον κάνουν σύντομα Διάκο και Παπά για τις ανάγκες τους. Ο ιερομόναχος πλέον παπα-Φώτης, εφοδιασμένος με την ειδική Ιερωσύνη, **λειτούργουσε καθημερινά** των Αχράντων Μυστηρίων. Με τις καθημερινές ασκήσεις του άρχισε να αποκτάει τις μοναχικές αρετές. Πρώτη και μεγάλη αξιοζήλευτη αρετή του ήταν η «ξενιτεία». Περισσότερο ένιωθε συγγενείς του το ποίμνιό του παρά κανέναν άλλο. **Ο παπα-Φώτης δεν δενόταν με κανέναν.** Αγαπούσε ειλικρινά και βαθιά άλλα, η ψυχή του δεν σταματούσε στις τετριμμένες αγάπες ούτε στους «αγαπητισμούς» της σύγχρονης κοινωνίας μας. Ζούσε πάντα ξένος μεταξύ γνωστών και αγνώστων.

Κατά την παραμονή του στο Άγιον Όρος σχετίστηκε με πολλές μεγάλες ασκητικές μορφές. Καθόσον χρόνο ο παπα-Φώτης ήταν στο Άγιον Όρος δεν παρέλειπε να ερευνά στις διάφορες βιβλιοθήκες για την εξεύρεση Αγίων της Λέσβου. Μαζί με τον αξιαγάπητο

δάσκαλο της Λειτουργικής Επιστήμης, τον συμπατριώτη του κύρ-Γιάννη Φουντούλη, **συνέβαλαν τα μέγιστα** στη συμπλήρωση των Λεσβίων Αγίων και την καθιέρωση κοινής εορτής με την έγκριση και επευλογία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κυρού Ιακώβου Κλεομβρότου, ο οποίος και τον κάλεσε

20 χρόνια κοντά σε μεγάλους ασκητές και άκουσε για τους πολλαπλούς κινδύνους της κοσμικής ζωής, φαίνεται ότι αποφάσισε στις προσωπικές του αποσκευές από το Άγιον Όρος να φέρει μαζί του και τη διά Χριστόν σαλότητα. Ήταν μία προσωπική του επιλογή για τη ζωή του μέσα στον κόσμο. Αυτό το σπάνιο χάρισμα ο παπα-Φώτης το έφερε εις αίσιο και ευλογημένο πέρας μέχρι το τέλος της ζωής του. Και όχι μόνο **ποτέ στη ζωή του δεν επεδίωξε έπαινο ή κολακεία**, άλλα εάν διαπίστωνε κάτι τέτοιο εκ προοιμίου, είχε τον τρόπο να το γκρεμίζει με τη σαλότητα. Ποτέ του δεν επεδίωξε να ανέβει ψηλά σε αξιώματα. Του αρκούσε η Χάρης του Θεού, που πλούσια τον στόλισε με το υπουργήμα της Ιερωσύνης. **Ποτέ του δεν άφησε το σαρκίο του να σκιρτήσει σε επιθυμίες.**



να επιστρέψει και να βοηθήσει στο νησί του, τη Λέσβο.

Κατά την επιστροφή του στη Λέσβο ο παπα-Φώτης διορίσθηκε εφημέριος στο χωριό Τρίγωνα, στο Πλωμάρι. Εκεί **ο παπα-Φώτης αναλώθηκε επί 46 συναπτά έτη στη διαποίμανση της μικρής αυτής κώμης μετά θεάρεστου ζήλου.** Τόσο δε πολύ αγάπησε τον Τρίγωνα, ώστε και η τελευταία του επιθυμία ήταν νά ταφεί στο Κοιμητήριο του χωριού κοντά στον υπ' αυτού ανεγερθέντα Ιερό Ναό των Αγίων Αποστόλων.

Κατά την ζωή του μέσα στον κόσμο, ο παπα-Φώτης, που έζησε επί

Τη σάρκα του όχι μόνο τη δάμασε, αλλά και την υπέταξε στο πνεύμα του ποικιλότητα. Χειμώνα καιρό τον εντόπιζες να φορά μόνον το αντερί του. Ό παπα-Φώτης μονίμως ήταν ξυπόλητος. Ποτέ του σχεδόν δεν φορούσε κάλτσες.

Έδινε κυριολεκτικά μάχες για την τάξη της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας. Επειδή ήταν αυστηρός στα περί της Λατρείας, τον απέφευγαν πολλοί κληρικοί. **Η δε εμφάνισή του ήταν επίσης κάτι το πρωτόγνωρο στον καθωσπρεπισμό του ιερατικού κατεστημένου.** Μπορεί πολλοί κληρικοί νά του μιλούσαν εκτός Ναού στο δρόμο ή αλλαχού,

αλλά δεν τον ήθελαν κατά τις Ακολουθίες στους Ναούς τους. Αλλά πολλές φορές ο παπα-Φώτης ξετρύπωνε από το πουθενά και παρευρισκόταν σε Δοξολογίες, σε Λιτανείες, σε επίσημες υποδοχές. Και **ποτέ δεν τον ακούσαμε να σχολιάζει κατακριτικά κάποιον ιερωμένο**. Όταν απρόβλεπτα μπροστά του ανοιγόταν κάποια τέτοια συζήτηση, εάν ο τόπος ήταν ανοιχτός, έφευγε λάθρα, ενώ εάν ήταν σε σπίτι και ξεκινούσε κάτι τέτοιο, **απουρούταν** βυθιζόμενος στη σιωπή του είτε προσευχόμενος είτε ζωγραφίζοντας με τα γνωστά του ολοστρόγγυλα γράμματα και με τα σχεδιάκια του, χωρίς να ομιλεί ή να

συναινεί ή να φωνάζει, αλλά προσπαθώντας να μην ακούει. Δεν εντόπιζες στο πρόσωπό του καμιά τάση διπλωματίας, ειρωνείας, εμπαιγμού, θεατρισμού. Διαπίστωνες μια απλότητα χαρισματική. **Χαιρόσουν νά βρίσκεται δίπλα σου**. Εισέπραττες Χάρη κοντά του.

Αυτός ο αγιασμένος γέροντας, ο παπα-Φώτης, κοιμήθη την Παρασκευή 5 Μαρτίου 2010, την Γ' εβδομάδα των Νηστειών. Έλεγε σε κάποιο γνωστό του κληρικό ότι θέλει ν' αναπαυθεί την ημέρα του Σταυρού!

Ας έχουμε την ευχή του!



# «Καλώς όρισες, αδελφέ!»

14 Μαΐου 2010

Διάκονε Ευστράτιε,

Σε καλωσορίζουμε στην Ενορία μας και στην αγκαλιά μας.

Με την ευκαιρία της χειροτονίας σου, σκέφτηκα να σου γράψω μερικές σκέψεις μου και να σου τις προσφέρω, **αν και δε νοιώθω ικανός εγώ να συμβουλέψω έναν άνθρωπο που ο Θεός τον αποδέχθηκε στο υψηλότερο αξίωμα**, αυτό της ιερωσύνης. Ζητώντας την επιείκεια σου και τη συγνώμη σου, αν θες αποδέξου τες, ως καρπό της περισσότερο από τριάντα χρόνια παρουσίας μου στα Άγια των Αγίων.

Ναι, Διάκονε αδελφέ μου, πριν τριάντα ένα χρόνια δειλά και διστακτικά πλησίασα κι εγώ κι άγγιξα το φοβερό Θυσιαστήριο, την Αγία Τράπεζα! Είχα λαχτάρα, όπως κι εσύ, να ιερωθώ από παιδί έξι χρονών...

Ποτέ δεν ξεχνώ τον παπά του χωριού μου, στα Μιστεγνά της Λέσβου, **τον παπα-Κλεόπα**. Ήταν ένας σοβαρός ιερέυς, με κατάλευκα γένια και μαλλιά. Το σώμα του ελαφρά κυρτωμένο από τα χρόνια, υποβοηθούμενος πάντα από ένα ξύλινο μπαστούνι. Νοικοκύρης και αξιοπρεπής μέσα στη φτώχεια του. Το ράσο του πάντα καθαρό και σιδερωμένο. Με το καλυμμαύχι στο κεφάλι πάντα, όταν έφευγε από το κελί του. Και μόνιμα το χαμόγελο κι ο καλός ο λόγος στα χείλη του. Ο Ναός μας έλαμπε κι άστραφτε από καθαριό-

τητα. Δεν υπήρχε χλιδή ή πλούτος, υπήρχε όμως καλή διάθεση κι αγάπη αστείρευτη για το «σπίτι του Θεού». Φρόντιζε ο ίδιος όχι μόνο το Ναό, αλλά και την αυλή του Ναού. Είχε έναν μικρό κήπο, ο οποίος ήταν ειλικρινά, γήινος Παράδεισος! Ο παπάς του χωριού μου ήταν αυτός που έβλεπα, που κοντά του μεγάλωσα, που ζήλεψα...

Αδελφέ μου,

Γίναμε Κληρικοί, **έμφυχα, ζωντανά ιερά αρτοφόρια!** Προσφερθήκαμε για να βαστάξουμε τη Θεία Χάρη, να την κρατήσουμε και να τη δωρίζουμε όσο ζούμε στα παιδιά του Θεού. **Η Ιερωσύνη δεν εξαλείφεται, ούτε εξατμίζεται σαν το οινόπνευμα. Όσο κι αν γεράσουμε, όσο κι αν κολαστούμε.** Ο κληρικός είναι και παραμένει ως το θάνατό του και πέρα του τάφου, *«σκεύος έκλογής»* (Πραξ. 9, 15), γι' αυτό και πολύ σοφά συνηθίζεται το νεκρό κληρικό να τον ενταφιάζουν με τα ιερατικά του άμφια. Για να λειτουργεί στο Ουράνιο Θυσιαστήριο!

Διάκονε αδελφέ μου,

Γίναμε κληρικοί! Μας επέλεξε Εκείνος! Κι εμείς, όπως οι προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης ή όπως οι Άγιοι Απόστολοι, είπαμε ένα *«ναί, ιδού εγώ, Κύριε»*. **Και με τη χειροτονία μας αναδειχθήκαμε, οι ως χτες ασήμαντοι, σημαντικοί!** Πατέρες, διδάσκαλοι της ευσέβειας, μυσταγωγοί των Μυστηρίων του Θεού! Μάρτυρες! Ναι, μάρτυρες, γιατί καλούμαστε να



**«Άγιος,  
ο ιεροδιάκόνός μας  
π. Ευστράτιος  
Κομνηνός»!**

δίνουμε τη μαρτυρία της πίστης μας μέσα στην εποχή της άρνησης που ζούμε, κι ας μας χλευάζουν κι ας μας περιφρονούν κι ας μας συκοφαντούν. **Ούτε άγγελος, ούτε αρχάγγελος απολαμβάνει τιμή σαν τη δική μας...** Να, αυτό με τρομάζει, αυτό με συγκινεί, γιατί αν και δεν έχω την αγιότητα και την καθαρότητα των ασωμάτων δυνάμεων, καταξιώνομαι να λειτουργώ εμπρός στο Ιερό Θυσιαστήριο του Κυρίου! Να τον κρατώ στα χέρια μου όπως ο Άγιος Συμεών ο Θεοδόχος, να Τον υπηρετώ όπως ο Σίμων ο Κυρηνάιος, που σήκωσε το βαρύ Σταυρό Του και τον ανέβασε στο Γολγοθά.

Εξομολογητικά σου λέω πως **είμαι υπόχρεος στη φιλανθρωπία και στην ανοχή του Θεού.** Προσεγγίζω το Ιερό Βήμα κάθε φορά σκεπτόμενος τα Τίμια Δώρα. Σαν κι αυτά είμαι κι εγώ κι εσύ. Απλά υλικά στοιχεία, που τα προσλαμβάνει ο Θεός και τα μεταποιεί και τα μεταβάλλει σε Τίμια Δώρα, σε Σώμα και Αίμα Χριστού! Κι εμείς απλοί χωματένιοι και μικροί άνθρωποι... Τι ήταν ο Μωϋσής ο Θεόπτης; Βραδυγλωσσος κι αδύναμος, κι όμως με τη Θεία Χάρη, έγινε προφήτης και καθοδηγητής του λαού του Θεού. Τι ήταν ο Ησαΐας ή ο Ηλίας ή ο Ιερεμίας ή ο Πέτρος ή ο Ιωάννης... Τα χέρια μας ευλογούν και



**«Γίναμε Κληρικοί, έμφυχα, ζωντανά ιερά αρτοφόρια»!**

αγιαίνουν! Η γλώσσα μας μεταφέρει τα αιτήματα των παιδιών του Θεού στο Θεό μας και κοινοποιεί στους ανθρώπους το λόγο Του! **Ήμασταν και είμαστε,** δυστυχώς, τα άσωτα παιδιά του Θεού, που όμως ακούγοντας τη φωνή της καρδιάς μας σηκωθήκαμε και ήλθαμε *«προς τον πατέρα»* (Λουκ. 15, 20)... Και μένοντας κοντά Του ακούμε τη φωνή και την προτροπή του θείου Παύλου *«αποθέστε τον παλαιό άνθρωπο... και ζήστε με δικαιοσύνη και οσιότητα»* (Εφεσ. 4, 22-24). Ελπίζουμε στο έλεος του Θεού και στην υπόσχεσή Του: *«Μεγαλύνω και μεθύσω τήν ψυχὴν τῶν ἱερέων»* (Ησ. 38, 14).

Αδελφέ μου, παρασύρθηκα. Συγχώρεσε με. Καρδιάς ξεσπάσματα...

**Κράτησε,** σαν πατέρας σου σε παρακαλώ, το δέος και τη συγκίνηση της πρώτης ημέρας της χειροτονίας σου για όλη σου τη ζωή... **Βάδιζε** με σοβαρό-

τητα και σεμνότητα, όχι μόνο μέσα στο Ναό του Θεού αλλά κι ανάμεσα στο λαό του Θεού... **Τρέφε σεβασμό και αγάπη στον Επίσκοπό μας.** Όχι απλά να τον μνημονεύεις, αλλά και να τον υπακούς. Δεν τον κακολογούμε, ούτε επιτρέπουμε σε άλλους να τον κακολογούν. Είναι ο πατέρας μας, όχι απλά ο προϊστάμενός μας...

**Πρόσεχε, αδελφέ μου, ώστε να μη σκανδαλίζει η βιοτή σου,** η πορεία σου, γιατί έχει πει ο Χριστός σε σένα και σε μένα: *«Αλίμονο σε αυτούς που γίνονται αιτία σκανδάλου»* (Ματθ. 18, 7).

Μην ξεχνάς το λόγο εκείνο του Χριστού προς τους Γραμματείς και Φαρισαίους: *«Απ' έξω φαίνεστε ωραίοι σαν τους ασβεστωμένους τάφους, αλλά από μέσα είστε γεμάτοι ξερά κόκαλα και σκουλήκια»* (Ματθ. 23, 27). Είναι, αδελφέ μου, φοβερή η υποκρισία και δε μας δίνει περιθώρια σωτηρίας...

# Λέσβος και Άγιο Όρος

Στο προηγούμενο τεύχος μας είχαμε αναφερθεί στο πολιτιστικό πρόγραμμα το οποίο εκπονήθηκε στο Γυμνάσιο Παμφίλων και στα πλαίσια του οποίου οι υπεύθυνοι του προγράμματος, καθηγητές και μαθητές του σχολείου, ανέλαβαν να ερευνήσουν το εξής θέμα: «Σχέσεις Λέσβου και Αγίου Όρους, χθες και σήμερα». Μέρος της έρευνας αποτέλεσε μία σειρά συνεντεύξεων ανάμεσα στους μικρούς ερευνητές και τους μοναχούς του Αγίου Όρους. Στο προηγούμενο τεύχος, είχαμε παραθέσει τη συνέντευξη ανάμεσα στους μαθητές και τον Ηγούμενο της Ιεράς Μονής Ξενοφώντος. Στο παρόν τεύχος, θα παραθέσουμε τις συνεντεύξεις ανάμεσα στους μαθητές και τους Ηγούμενους των Ιερών Μονών Διονυσίου, Βατοπαιδίου και Σταυρονικήτα.

## Ιερά Μονή Διονυσίου

*Άγιε Καθηγούμενε, στο Μοναστήρι σας υπάρχουν γραπτές ή προφορικές πληροφορίες πως μόνασαν Λέσβιοι Μοναχοί; Αν ναι, ποιοι, πόσοι και πότε;*

Κατόπιν λεπτομερούς έρευνας στα μοναχολόγια της Μονής μας βρέθηκαν εγγεγραμμένοι οι παρακάτω μοναχοί, οι οποίοι κατάγονταν από τη Λέσβο: Ο **μοναχός Διόδωρος**, κατά κόσμον Δελλής Σάββας του Σπυρίδωνος, από την Ερεσσό Λέσβου. Γεννήθηκε το 1845, ήλθε στο Μοναστήρι το 1880, έγινε μοναχός το 1882 και κοιμήθηκε το 1929. Ο **μοναχός Δανήλ**, κατά κόσμον Γιασσάς Δημήτριος του Ιωάννου, από το Πλωμάρι Λέσβου. Γεννήθηκε το 1869, ήλθε στο Μοναστήρι το 1901, έγινε μοναχός το

1903 και κοιμήθηκε το 1951. Ο **μοναχός Γαλακτίων**, κατά κόσμον Κατσώνης Γεώργιος του Ιωάννου, από τη Βατούσα επαρχίας Μολύβου Λέσβου. Γεννήθηκε το 1880, ήλθε στη Μονή το 1903 κι έγινε μοναχός το 1906. Έφυγε από το Μοναστήρι το 1931. Ο **μοναχός Αβέρκιος**, κατά κόσμον Αράπογλου Αντώνιος του Νικολάου, από το Πλωμάρι Λέσβου. Γεννημένος το 1880, ήλθε στη Μονή το 1902 και έγινε μοναχός το 1902. Δεν αναφέρεται πότε κοιμήθηκε. Και τέλος ο **μοναχός Μόδετος**, κατά κόσμον Μουχτής Μιχαήλ του Χριστοδούλου, από τη Λαφιώνα Λέσβου. Γεννήθηκε το 1910, ήλθε στο Μοναστήρι το 1938, έγινε μοναχός το 1940 και κοιμήθηκε το 1996.

## Ιερά Μονή Βατοπαιδίου

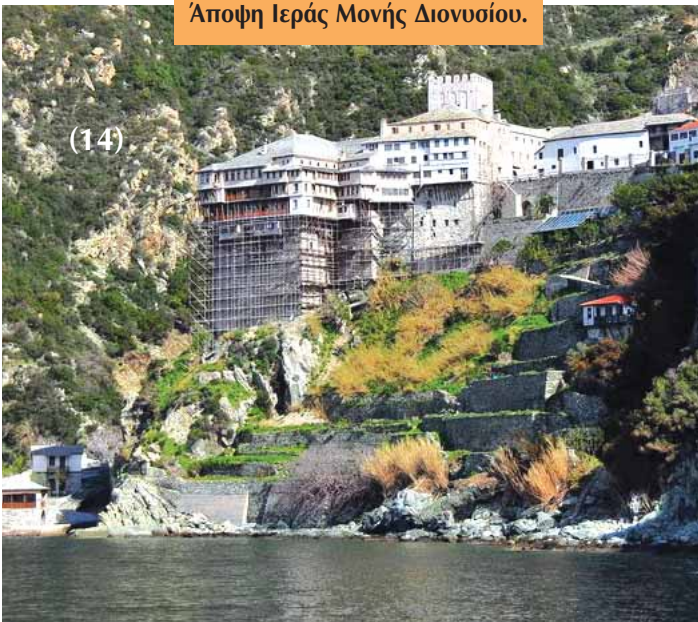
*Άγιε Καθηγούμενε, υπάρχουν γραπτές ή προφορικές πληροφορίες πως μόνασαν στο Μοναστήρι σας Λέσβιοι Μοναχοί;*

Από τα υπάρχοντα στοιχεία των μοναχολογίων που σώζονται στη Μονή μας βρήκαμε εικοσιοκτώ άτομα να έχουν μονάσει σ' αυτό (κυρίως το 19ο & 20ο αι.), εκ των οποίων ένας είναι εν ζωή κι εξακολουθεί να μονάζει στο Μοναστήρι μας.

*Στο Μοναστήρι σας υπάρχουν κειμήλια ή λόγου χάρη άλλα εκκλησιαστικά σκεύη, εικονοστάσια, εικόνες κλπ. προερχόμενα από Λέσβιους πιστούς;*

Υπάρχει στο Μοναστήρι μας εικόνα του Αγίου Παντελεήμονος, η οποία αποτελεί

Άποψη Ιεράς Μονής Διονυσίου.



δωρεά του Ευστρατίου Π. Λεσβίου κατά την 20η Μαΐου 1824 ή 1894.

**Στο Μοναστηριακό Τυπικό σας συμπεριλαμβάνεται η μνήμη Λεσβίων Αγίων; Ή έχετε Ιερά Λείψανά τους;**

Σχετικά με τη μνήμη Λεσβίων Αγίων και της υπάρξεως Ιερών Λειψάνων αυτών, το χειρόγραφο Βατοπαιδινό Τυπικό ορίζει ο πολιούχος της Λέσβου, **Άγιος Νεομάρτυς Θεόδωρος ο Βυζάντιος**, να εορτάζεται πανηγυρικά, αφού στη δική μας Ιερά Μονή μόνασε και κοιμήθηκε ο κατά σάρκα αδελφός αυτού Μητροπολίτης Αδριανουπόλεως Γρηγόριος ο Βυζάντιος, χάρη στη φροντίδα του οποίου βρίσκεται στο Μοναστήρι μας μικρό κομμάτι από το Ιερό Λείψανο του Αγίου Νεομάρτυρος Θεοδώρου και σύγχρονη εικόνα του μαρτυρίου αυτού.

Επίσης, οι εν Λέσβω αθλήσαντες **Άγιοι Νεομάρτυρες Ραφαήλ, Νικόλαος και Ειρήνη**, των οποίων έχουμε μικρό μέρος των λειψάνων, εορτάζονται στο Μοναστήρι μας κατ' εξαίρεσιν στη Διακαινίσιμο Εβδομάδα, αν και κανείς άλλος Άγιος δεν εορτάζεται την αναστάσιμη αυτή περίοδο.

## Ιερά Μονή Σταυρονικήτα

**Άγιε Καθηγούμενε, στο Μοναστήρι σας μόνασαν Λέσβιοι Μοναχοί; Αν ναι, ποιοι, πόσοι και πότε;**

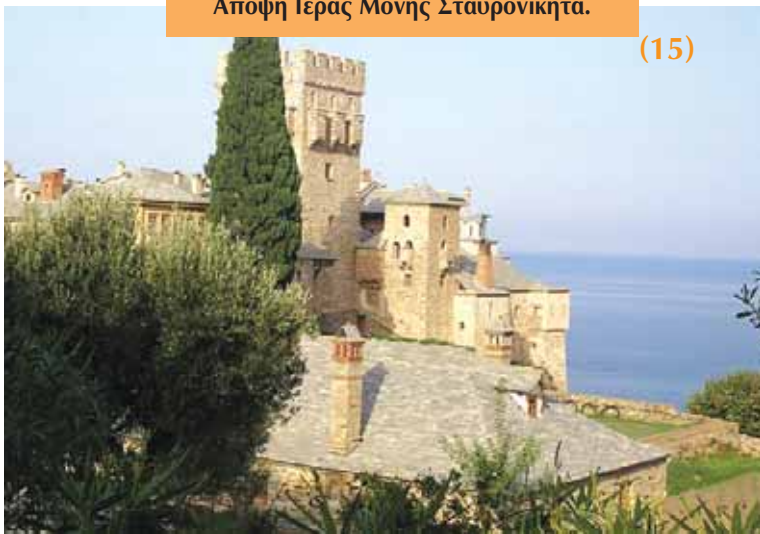
Με βάση το μοναχολόγιο της Μονής μας, οι Λέσβιοι Μοναχοί που μόνασαν στη Μονή μας είναι οι παρακάτω: Ο **μοναχός Ιλαρίων**, κατά κόσμον Κουτζαμάνης Σωκράτης του Νικολάου, από τη Μήθυμνα Λέσβου. Προσήλθε στη Μονή μας το 1930 και κοιμήθηκε το 1946, καλυβιώτης. Ο **μοναχός Δαμιανός**, κατά κόσμον Κακαβός Δημήτριος του Ευστρατίου,



Άποψη Ιεράς Μονής Βατοπαιδίου.

από τη Μυτιλήνη. Στη Μονή μας προσήλθε το 1945 και κοιμήθηκε το 1950, καλυβιώτης. Ο **μοναχός Σίμων**, κατά κόσμον Κουριούκης Παναγιώτης του Δημητρίου, από την Πηγή Λέσβου. Στο Μοναστήρι ήλθε το 1945. Ο **διάκονος Ιεζεκιήλ**, κατά κόσμον Μουτζούρης Ευστράτιος του Γεωργίου, από την Αγιάσο. Έγινε μοναχός το 1957. Στη Μονή μας προσήλθε το 1967. Διεγράφη το 1968. Ο **Αρχιμανδρίτης Γρηγόριος**, κατά κόσμον Χατζηεμμανουήλ Παναγιώτης του Δημητρίου, από τη Μυτιλήνη. Στο Μοναστήρι ήλθε το 1968. Από το 1980 μονάζει στο ιερό κελί του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου της Ιεράς Μονής Κουτλουμουσίου. Και τέλος ο **μοναχός Δανιήλ**, κατά κόσμον Κρανιδιώτης Νικόλαος του Παναγιώτου, από το Σκουτάρο Λέσβου. Στο Μοναστήρι μας προσήλθε το 1971 και κοιμήθηκε το 1973, κελλιώτης.

Άποψη Ιεράς Μονής Σταυρονικήτα.



# Ύμνον Ρωμαιοκαθολικός. Είμαι Ορθόδοξος!

Αγαπητέ πατέρα Αθανάσιε,

Αυτή είναι η ιστορία ενός μικρού ταξιδιού, από μια επιβεβλημένη ένταξη σε μια Εκκλησία (του Πάπα), σε έναν ασυναίσθητο αγνωστικισμό, και τελικά στη γνώση της αληθινής Χριστιανικής Πίστεως (της Ορθόδοξης). Δεν είμαι θεολόγος, γι' αυτό **ζητώ συγγνώμη εκ των προτέρων** για οποιαδήποτε ανακρίβεια, παρακαλώντας σας να δώσετε βάρος στο βαθύτερο νόημα του μηνύματος.

Κάθε Καθολικός βαπτίζεται μόλις λίγες μέρες μετά τη γέννησή του, συνήθως μετά από μια εβδομάδα. Πρώτη Θεία Κοινωνία στα 8 χρόνια, Χρίσμα στα 10 χρόνια, όταν πια μπαίνουν επίσημα στην Καθολική ζωή. Σε μια Εκκλησία που **μπερδεύει τον Πάπα με το Θεό**, και που μοιάζει περισσότερο με τα πιστεύω ενός αρχαίου κόσμου παρά με την αποστολή του Δημιουργού. Μια Εκκλησία που σου λέει: Μόνο πίστευε χωρίς να προσπαθείς να καταλάβεις. «Η άγνοιά σου, η δύναμή μας».

Καθώς γινόμουν πιο... Καθολικός μεγαλώνοντας, πήγαινα σε Εκκλησίες όπου σχεδόν **τίποτα δεν μου θύμιζε αγάπη**,

**ειρήνη, ελπίδα για Αιώνιο Ζωή.** Γυμνές Εκκλησίες, ψηλές, κρύες, με Αγίες Τράπεζες που ποτέ δεν θα μπορούσαμε να πλησιάσουμε, όπου οι εικόνες και τα αγάλματα είναι περιφραγμένα και οι άνθρωποι δεν μπορούν να τις ακουμπούν. **Εκκλησίες όπου νοιώθεις ένα «μικρό τίποτα» απέναντι σε μια «θεότητα» που βλέπει έναν άνθρωπο σαν ένα «όχημα» αμαρτιών, που προορίζεται για την αιώνια τιμωρία.** Μετάνιωσε, αλλιώς θα υποφέρεις για πάντα, ο Θεός σε βλέπει και δεν θα ξεχάσει τα λάθη σου: αυτά ακούγαμε από Ιερείς που δεν μπορούσαμε να πλησιάσουμε, που ήταν μικρότερες απεικονίσεις του Πάπα.

Άνθρωποι μεγαλώνουν μ' αυτές τις ιδέες, μερικοί πιστεύουν ότι ο Πάπας έχει το αλάθητο, χωρίς να καταλαβαίνουν ότι αυτό είναι μια Θεϊκή κατάσταση και όχι κατόρθωμα ενός ανθρώπου, που υπόκειται όπως όλοι εμείς σε λάθη, δοκιμασίες και πόνο. **Εγώ προσωπικά εγκατέλειψα το Θεό πολύ σύντομα.** Στα 15 μου θεωρούσα την πίστη ως ένα βαρετό και άχρηστο «πράγμα». Ποτέ δεν πατούσα στην εκκλησία, ζώντας τα Χριστούγεννα σαν μια καλή εμπορική περίοδο, που θα μου έφερνε δώρα. Το Πάσχα ήταν μια ευκαιρία να μην πάω σχολείο. Και όπως εγώ ήταν οι περισσότεροι νέοι.

Όταν το 2002 η δουλειά με οδήγησε στην Ελλάδα, **ήρθα σε επαφή με την Ορθοδοξία.** Στην αρχή ήμουν πολύ σκεπτικός, πεπεισμένος ότι ήταν μια ακόμη μορφή δεισιδαιμονίας. Άρχισα να ακούω ιδέες που με εξέπλησαν, όπου το μήνυμα αναφερόταν στην αγάπη και όχι στον πόνο, όπου οι Ιερείς ήταν άνθρωποι που τους πλησίαζες, πρόθυμοι να σε συναντήσουν, να σε γνωρίσουν, να ακούσουν και να συμβουλέψουν, όχι μόνο να κρίνουν και να τιμωρήσουν. Έβλεπα νέους ανθρώπους να κάνουν το Σταυρό τους όταν πέρναγαν από Εκκλησίες (κάτι που ποτέ δεν έβλεπες



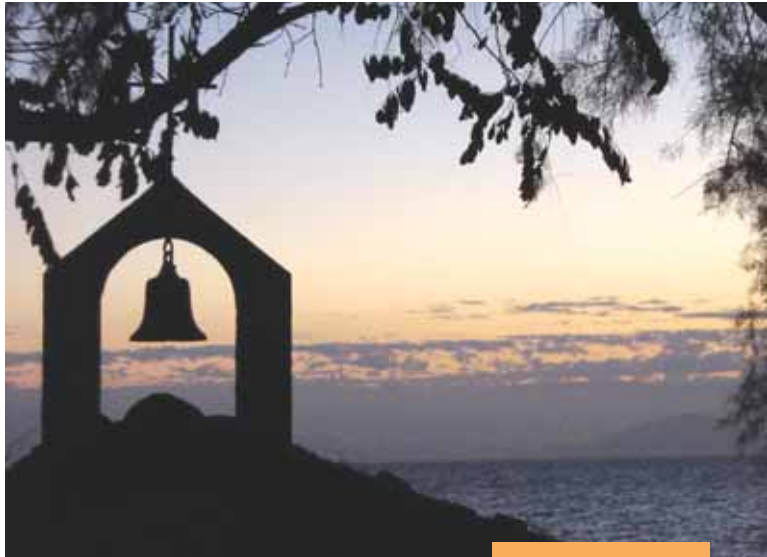


σε Δυτική Χώρα), με μεγαλύτερο αίσθημα Πίστης και Θεού (όχι όλοι προφανώς, αλλά πολύ περισσότερο από τη χώρα απ' όπου ερχόμουν).

Όταν μπήκα για πρώτη φορά σε Ορθόδοξη Εκκλησία, είδα πιο ζεστά περιβάλλοντα, όπου οι εικόνες ενέπνεαν χαρά, εγγύτητα, όπου μπορούσα να φιλήσω τις εικόνες του Θεού και του Ιησού, της Παναγίας και των Αγίων. Τα μικρά παιδιά κοινωνούσαν!! Νέοι άνθρωποι παρακολουθούσαν τις ακολουθίες, και όχι μόνο γιαγιάδες και παππούδες. Οι Ιερείς έπιναν καφέ μαζί μας καλωσορίζοντας το καινούριο «πρόσωπο», χωρίς να εξαφανίζονται μετά το τέλος της Λειτουργίας. Μπορούσαμε να μιλάμε για καθημερινά πράγματα, αμφιβολίες, πάθη, χωρίς κριτική, απλώς λίγες συμβουλές. Όταν έμπαινα σε μια Καθολική Εκκλησία ένιωθα άβολα, και αναρωτιόμουν γιατί ήμουν εκεί μέσα. Ήταν ένα κτήριο Θρησκείας ή ένα μουσείο; Όταν μπαίνω σε μια Ορθόδοξη Εκκλησία, νιώθω πως μπαίνω στο σπίτι του Πατέρα μου. Τώρα είμαι σπίτι.

Οι Καθολικοί Ιερείς δεν μπορούν να παντρευτούν, η αγάπη δεν είναι μια ανθρώπινη κατάσταση γι' αυτούς, αλλά ένδειξη αμαρτίας για αρρωστημένα μυαλά. Εγώ είμαι παντρεμένος, από ποιόν θα ζητήσω συμβουλή; Από έναν Ιερέα που βλέπει το γάμο ως μια κατάσταση για ανθρώπους όχι τόσο κοντά στο Θεό όπως αυτός; Που το μόνο που θα έχει να μου πει είναι: Μετανόησε, αλλιώς θα κολαστείς!! Και στην Ορθόδοξη Εκκλησία υπάρχουν μοναχοί και άγαμοι ιερείς, θα μου πεις. Ναι, αλλά ήταν η ελεύθερη επιλογή τους, όχι επιβολή.

Αγαπητέ πατέρα Αθανάσιε, έγραψα αυτό που νιώθω και με έφερε κοντά στην Εκκλησία. Μην σταματήσετε το



«Όταν μπήκα για πρώτη φορά σε Ορθόδοξη Εκκλησία, είδα ένα πιο ζεστό περιβάλλον».

έργο σας. Είναι τρομερά δύσκολο, υπάρχουν λάθη, γιατί είμαστε όλοι άνθρωποι. Τα λάθη σας, σας φέρνουν πιο κοντά σε εμάς και τα λάθη μας. Σε αυτές τις δύσκολες εποχές, που ο πονηρός πειράζει τόσα μυαλά (και το δικό μου πρώτο), αυτά που κάνετε είναι ένα φως στο τούνελ. Παλιά έβλεπα το Θεό ως εχθρό. Τόσα καλά πράγματα περάσαμε χωρίς να μας βοηθήσει, σκεφτόμουν. Σήμερα αγαπώ το Θεό, κατάλαβα πόσες φορές ήταν κοντά μας. Σήμερα του λέω ένα μεγάλο ευχαριστώ για την βοήθειά Του, και επίσης ένα ακόμη μεγαλύτερο ευχαριστώ γιατί έζησα δύσκολες στιγμές (και ακόμα τις ζούμε). Έτσι μου έδωσε να καταλάβω ποιες είναι οι αξίες, ποια είναι τα ψέματα. Σήμερα μου φτάνει η αγάπη των ανθρώπων, παλιά ήθελα πολλά, ζήλευα. Μόνο έτσι κατάλαβα, έτσι έπρεπε δηλαδή. Έτσι ήταν σωστό. Χαίρομαι που υπέφερα.

Πολύ εκτιμώ το έργο σας, δεν φοβάμαι ούτε ντρέπομαι να μιλήσω, απόκτησα φανταστικές φίλιες και γνωριμίες. Πραγματικά είναι πολλά τα ονόματα από ιερείς που με βοήθησαν και αγαπάω: Ο καθένας με το δικό του τρόπο, σε μια συγκεκριμένη στιγμή της ζωής μου. Ο καθένας με έφερε πιο κοντά στην αλήθεια και στο Θεό.

Ελπίζω να τα πούμε σύντομα στην πανέμορφη Μυτιλήνη.

Χαιρετίσματα πολλά σε όλους.

**Μάρκος Φλοριάν**

# Για να μην τα σβήσει...



Μετά το Πάσχα ξεκινούν συνήθως οι εξετάσεις των παιδιών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αποδυναμώνεται η Συντροφιά των Εφήβων. Με μερικά παιδιά λοιπόν, έξω από το Ναό μας.



Όπως κάθε χρόνο, τη δεύτερη εβδομάδα μετά την Πεντηκοστή στο Ναό μας συγκεντρώθηκαν όλα τα ιερά λείψανα των Αγίων του νησιού μας. Στη φωτογραφία διακρίνονται οι Σεβασμιότατοι Μητροπολίτες Μηθύμνης κ.κ. Χρυσόστομος και Ελευθερουπόλεως κ.κ. Χρυσόστομος, καθώς επίσης και ο σεπτός Ποιμενάρχης μας.



Την Παρασκευή 14 Μαΐου είχαμε προσκαλέσει στην τελευταία κοινή Σύναξη όλων των Κατηχητικών μας Συνάξεων τον Πανοσιολ. Αρχιμ. π. Χρυσόστομο Χρυσόπουλο.

Μας μίλησε γλαφυρά και θαυμάσια στην κατάμεστη Αίθουσα Κατήχησης του Ναού μας.



Επισκέφθηκε το νησί μας και την Ορθόδοξη Κοινότητα μας ο Πανοσιολ. Αρχιμ. π. Νεκτάριος Μπακόπουλος, Ηγούμενος της Ιεράς Μονής Αγίου Ιωάννου Θεολόγου της Μητροπόλεως Αλεξανδρουπόλεως. Συμμετείχε στις λατρευτικές μας συνάξεις και μας μίλησε στο Κατοικητήριο της Αγίας Θωμαΐδος.



Για δεύτερη συνεχή χρονιά συνεχίζεται η Σύναξη Προσευχής και Λόγου στον αύλειο χώρο του Ναού της Αγίας Θωμαΐδος, με σημαντική προσέλευση προσώπων διαφόρων ηλικιών. Είναι μια ευκαιρία κοινής συνάντησης κατά τους θερινούς μήνες.

## ...ο αδηφάγος χρόνος



Στις 3 Ιουλίου και στο ιερό προσκύνημα των Αγίων Αναργύρων Ασωμάτων με τις ευχές του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας έγινε από το Γραφείο Κατήχησης η επίσημη γιορτή λήξης όλων των Κατηχητικών Συνάξεων της Μητροπόλεώς μας.



Μετά την υπαίθρια Θεία Λειτουργία, στην οποία μίλησε ο π. Αθανάσιος, επακολούθησε κοινή τράπεζα και παραδοσιακοί χοροί από τα παιδιά των Συνάξεων. Την ιδέα και την όλη επιμέλεια είχε ο Πανοσιολ. Αρχιμ. π. Κύριλλος Συκής.



Τη λαμπροβδομάδα με ορισμένα παιδιά της Συντροφιάς Εφήβων της Ενοριακής μας Κοινότητας ταξιδέψαμε ως τη Σύρο και την Τήνο. Ήταν θαυμάσια! Πέρασαμε αξέχαστα!



Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος το Σάββατο μετά των Ψυχών, στις 29 Μαΐου, λειτουργήσαμε στο Ναό της Αγίας Θωμαΐδος και τελείσαμε Επιμνημόσυνο Τρισάγιο για όλους όσους ενταφιάστηκαν στο χώρο αυτόν που ως γνωστόν τα παλαιότερα χρόνια χρησίμευσε ως Κοιμητήριο των άπορων συμπατριωτών μας.

# Με αγάπη στους μικρούς μας φίλους

## Αγαπημένα μου παιδιά,

Ένας ακόμα κατηχητικός χρόνος έφτασε στο τέλος του! Πότε πέρασαν τόσο μήνες! Κύλησαν γρήγορα κι όμορφα. Δημιουργικά, θέλω να πιστεύω.

Από τον Οκτώβρη του 2009 ως σήμερα, στην ενοριακή σας όμορφη παρέα, στο Κατηχητικό σας, γνωρίσατε το λόγο του Θεού και το θέλημά Του, πλάι στον εφημέριο πατέρα σας και τους κατηχητές-φίλους σας.

Συζητήσατε θέματα πολύ ωφέλιμα, ειδικά στις ημέρες μας. Γιατί, παιδιά μου, η γνώση του Θείου θελήματος σήμερα, που η αρετή σπανίζει και η αδιαφορία περίσσευσε, θεωρώ πως είναι άκρως απαραίτητη. Όλα όσα ακούσατε και όλα όσα συζητήσατε, προσπαθήστε να τα κρατήσετε στο νου και στην καρδιά σας και με βάση αυτά - σαν πατέρας σας σάς συμβουλευώ - να βαδίζετε όλα τα μπόλικα χρόνια που σας έχει ορίσει ο Θεός, με στόχο να κατακτήσετε τον Παράδεισο, να ζήσετε αιώνια στην αγκαλιά του Θεού Πατέρα μας.

Παιδιά μου,

Ο Απόστολος Παύλος σ' ένα του γράμμα έγραφε: «*Τι μπορεί να μας χωρίσει από την αγάπη του Χριστού; Μήπως οι δυσκολίες, οι στενοχώριες, οι διωγμοί, η πείνα, η φτώχεια, οι κίνδυνοι ή ο μαρτυρικός θάνατος;*» (Ρωμ. 8, 35). Τίποτα απολύτως! Αυτό τήρησαν όλοι οι Άγιοι της Εκκλησίας μας των οποίων τα ονόματά τους έχετε. Αυτό τήρησαν και οι περισσότεροι από τριάντα εφτά Άγιοι του νησιού μας. Υπέφεραν για το Χριστό βασανιστήρια, στερήσεις και πόνους κι όμως στην καρδιά και στη σκέψη τους είχαν Εκείνον. Έμειναν κοντά Του και Τον κράτησαν μέσα τους σ' ολόκληρή τους τη ζωή. Αυτό θέλω κι εύχομαι να συμβεί και με όλους εσάς, παιδιά μου! Ο Χριστός να παραμείνει μέσα σας και εσείς πάντα κοντά Του!

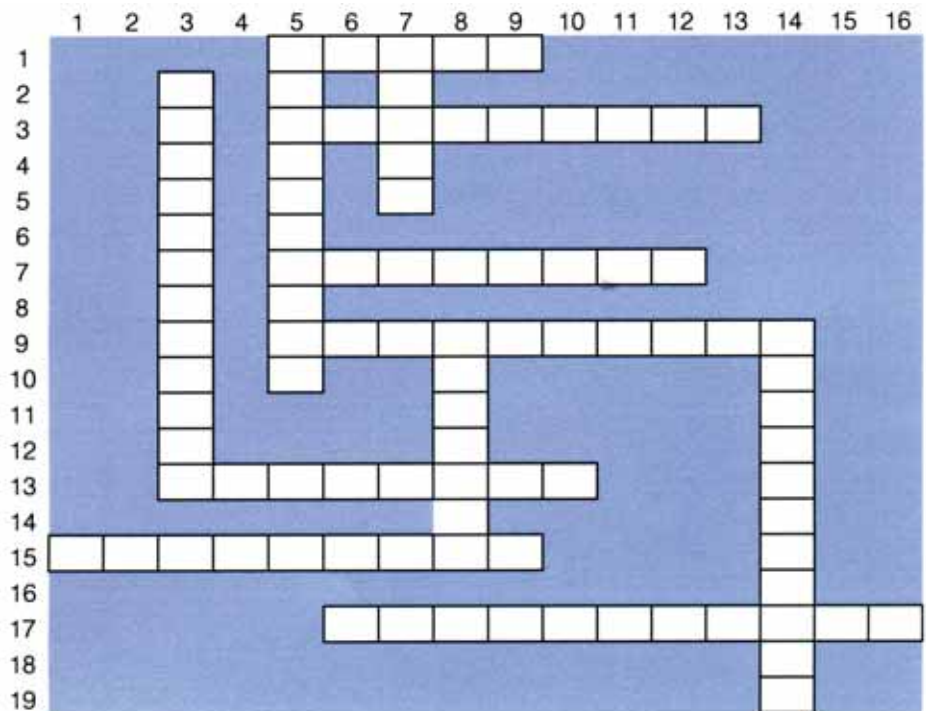
Μην ξεχνάτε πως το Χριστό Τον συναντάμε:

- Στην προσευχή. Να προσεύχεστε κάθε μέρα, παιδιά μου. Η προσευχή είναι μια άριστη επικοινωνία με το Θεό Πατέρα μας.
- Στην Κυριακάτικη Θεία Λειτουργία. Να μην απουσιάζετε, σας παρακαλώ, ποτέ την Κυριακή από το σπίτι του Θεού Πατέρα μας.
- Στη Θεία Μετάληψη και
- αγαπώντας τους συνανθρώπους μας. Μην ξεχνάτε, παιδιά μου, πως ο Θεός μας είναι αγάπη και θέλει και ζητά να αγαπιόμαστε!

Σας εύχομαι καλό καλοκαίρι!

Με την ευχή του Χριστού μας  
Ο Επίσκοπος και πατέρας σας  
ο Μυτιλήνης Ιάκωβος





Οριζόντια

1. Δεν έχει απλά ο Θεός, ...είναι ο Θεός!
3. Ονομάζεται διαφορετικά ο Δεσπότης.
7. Έτσι ονομάζεται το βιβλίο που περιγράφει τη ζωή των αγίων της Εκκλησίας μας.
9. Αυτός που βασανίστηκε στα χρόνια της Τουρκοκρατίας για την πίστη του στο Χριστό.
13. Ένα από τα επτά μυστήρια της Εκκλησίας.
15. Ένας τρόπος για να τιμήσουμε το Χριστό, την Παναγία και του Αγίους είναι να χτίζουμε...
17. Ο Χριστιανός δεν είναι ούτε εικονολάτρης ούτε εικονομάχος, αλλά είναι...

Κάθετα

3. Είναι ο Αδάμ και η Εύα.
5. Όταν όλοι οι άνθρωποι είναι αγαπημένοι κι ενωμένοι, έχουν μεταξύ του...
7. Είναι ο φίλος του Χριστού που κέρδισε τον Παράδεισο.
8. Προσπαθώ να μοιάζω με τους αγίους, δηλαδή προσπαθώ συνεχώς να τους...
14. Είναι ο Μιχαήλ, ο Γαβριήλ, ο Ραφάηλ και ο Ουριήλ.

**Αντιστοίχιση Λέξεων**

εξωμότης	αδελφός
Θεός	προσκληνύματα
λάθος	προδότης
ξένος	αγωνιστής
Λέσβος	αγάπη
άγιος	μάρτυρας
βασανιστήρια	μετάνοια

# Η φιλανθρωπία με τη διάσταση της δικαιοσύνης

του Δημητρίου Χαλαμπίδη

Αναλύοντας την έννοια «φιλανθρωπία», θα μπορούσαμε να πούμε πως **Φιλάνθρωπος κατεξοχήν είναι μόνο ο Θεός**. Η φιλανθρωπία του ως ενέργειά του υποκινούμενη απ' την αγάπη Του μπορεί να σώσει, να ελεήσει τον άνθρωπο. Οι άνθρωποι μιμούμενοι τη φιλανθρωπία του Θεού προσφέρουν τη βοήθεια τους δείχνοντας την απεριόριστη και ανιδιοτελή αγάπη στον συνάνθρωπό τους. Η βοήθεια αυτή μπορεί να είναι είτε υλική είτε πνευματική.

Οι Πατέρες συνέδεσαν τη Φιλανθρωπία με τη φιλοξενία, την οποία είχαν ανάγκη πολλοί άνθρωποι ταξιδεύοντας. Σήμερα που η αποξένωση και η ξενοφοβία είναι μεγάλη, πρέπει πάλι **να επανασυνδεθεί η**

**φιλανθρωπία με τη φιλοξενία**. Τα μοναστήρια κράτησαν αυτή τη χριστιανική αρχή, όταν οι κοινωνικές δομές της πόλης δεν το επιτρέπουν.

Η φιλανθρωπία μπορεί να οδηγήσει ως την αυτοθυσία, ως υπερβολική αγάπη προς τον άνθρωπο. Δεν είναι μόνο το αν θα προσφερθεί οικονομική βοήθεια, αλλά το κατά πόσο υπολογίζεται ο άλλος ως πρόσωπο. Ως άνθρωπος, που έχει το κατ' εικόνα του Θεού. Ο Χριστός είπε καθαρά πως αν σε κάποιον προσφέρουμε τροφή, νερό κλπ., είναι σαν να τα προσφέρουμε στον ίδιο τον Κύριο.

Προχωρώντας ένα βήμα παραπέρα, θα μπορούσαμε να πούμε, πως **η φιλανθρωπία συνδέεται άρρηκτα με τη δικαιοσύνη**. Ας θυμηθούμε τον Παύλο και το κοινωνικό ενδιαφέρον του. Εκείνος εφάρμοσε το πρόγραμμα της Λογίας στα ιεραποστολικά του ταξίδια με σκοπό την οικονομική ενίσχυση των χριστιανών στα Ιεροσόλυμα. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι προτείνει την ισοκατανομή των υλικών αγαθών. Λίγο αργότερα, οι Πατέρες της Εκκλησίας πρωτοποριακά για την εποχή τους καυτηρίαζαν κοινωνικά προβλήματα, όπως ήταν η άνιση κατανομή πλούτου και ζητούσαν με το πνεύμα της δικαιοσύνης, τη μη συσσώρευση πλούτου και την εξυπηρέτηση των φτωχότερων κοινωνικών τάξεων.

Τη δικαιοσύνη του Θεού μπορούμε να την μιμηθούμε και να την εφαρμόσουμε στην καθημερινή μας ζωή. Στις διαπροσωπικές μας σχέσεις με το πνεύμα της φιλανθρωπίας δεν θα αδικείται κανένας, ενώ **η αγάπη θα κυριαρχεί ανάμεσά μας**.

Η φιλανθρωπία μάς θυμίζει πως τα πάντα προέρχονται απ' το Θεό και τίποτα δεν ανήκει στους ανθρώπους. Υπάρχει όμως κοινός στόχος: η Βασιλεία του Θεού.



## «παπα-Φώτης, ο διά Χριστόν σαλός (1912 – 2010)»

Κυκλοφόρησε από την Ορθόδοξη Κοινότητα «Η Οσία Θωμαΐς» το βιβλίο του π. Αθανασίου Γιουσιμά «παπα-Φώτης, ο διά Χριστόν σαλός (1912 – 2010)».

**Αποφεύγοντας τις βιαστικές αγιοκατατάξεις**, τους συναισθηματισμούς και τις υπερβολικές κορώνες και την τάση γεροντολατρίας της εποχής, το βιβλίο αυτό αποτελεί μια **προσπάθεια να διασωθούν** κάποια γεγονότα «εις μνημόσυνον αιώνιον» και προς πνευματική ωφέλεια του καλόπιστου αναγνώστη. Και η αλήθεια είναι ότι το ωφέλιμο από αυτό το βιβλίο δεν είναι τόσο οι απαντήσεις στα ερωτήματα που θέτει, όσο ο προβληματισμός στον οποίο σπρώχνει ο συγγραφέας τον αναγνώστη με αφορμή το βίο και την πολιτεία του παπα-Φώτη.

Ο συγγραφέας, μέσα από την προσωπική του σχέση **με το μακαριστό «φτωχολάζαρο» της Λέσβου** και τις μαρτυρίες ανθρώπων που τον γνώρισαν και τον έζησαν, προσπαθεί να δώσει απάντηση στο γενικό ερώτημα, αν ο παπα-Φώτης ήταν ένας σύγχρονος άγιος ή απλώς ένας τρελός, ιδιόρρυθμος και νευρικός ιερομόναχος. Ως εκ τούτου, το 130 σελίδων βιβλίο του π. Αθανασίου, χωρίζεται σε 2 νοητά μέρη, που αποτελούν και τα περιεχόμενα του βιβλίου. Στο πρώτο μέρος ο συγγραφέας προσπαθεί να δώσει απαντήσεις σε τρία ερωτήματα: Ήταν άγιος ο παπα-Φώτης; Τι σημαίνει «άγιος»; Ήταν τρελός ή «διά Χριστόν σαλός»;). Στο δεύτερο μέρος αναφέρονται τα περί του βίου του «παπούλη», μαρτυρίες και καταθέσεις ανθρώπων που τον γνώριζαν και η Εξόδιος Ακολουθία του.

Ολόκληρο το βιβλίο είναι γραμμένο σε **ύφος ζωντανό και άμεσο**. Ο συγγραφέας δεν αναλώνεται σε θεολογικές αναλύσεις,

π. Αθανασίου Γιουσιμά

## παπα-Φώτης

ο «διά Χριστόν σαλός»  
(1912-2010)



Μυτιλήνη 2010

καθώς αφήνει τις απαντήσεις για την αγιότητα και το βίο του μακαριστού Γέροντα να δώσουν οι μαρτυρίες, τα περιστατικά, τα γεγονότα και, τελικά, ο ίδιος ο «παπα-Φώτης μας» μέσα από τη ζωή του και τα έργα του.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι τα όποια έσοδα από την πώληση του βιβλίου θα διατεθούν για την ολοκλήρωση της αγιογράφησης του Ιερού Ναού της Αγίας Θωμαΐδος της εκ Λέσβου, προστάτιδας της συζυγίας, στη Μυτιλήνη. Για πληροφορίες και παραγγελίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνήσουν με τον ίδιο το συγγραφέα :

**Πρωτοπρ. π. Αθανάσιο Γιουσιμά**  
**Θεοφίλου Χατζημιχαήλ 78**  
**811 00 Μυτιλήνη**  
**Τηλ.: 225.10.21.549**  
**Fax: 225.10.42.142**  
**Email : agiousmas@gmail.com**  
**Web : www.apostoli.org**

